

LETÁČEK PRO ZÁJEMCE O NÁHRADNÍ RODINNOU PÉČI

Ne každé dítě má to štěstí vyrůstat se svými rodiči. Pak je nejlepším řešením pro toto dítě, když se najde nová rodina, která má zájem dítěti pomoci a pečovat o něj po celou dobu, kdy jeho rodiče nemohou. Může to být pár či jednotlivec, kteří se rozhodnou věnovat svůj čas, energii a lásku dětem, které nemohou vyrůstat ve své rodině. Zájemci o náhradní rodinnou péči získají v tomto letáčku potřebné základní informace.

JAKÉ EXISTUJÍ FORMY NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE?

Osvojení (adopce)

Lze chápat jako přijetí cizího dítěte za vlastní, tedy nahrazení přirozeného biologického rodičovství právním. Osvojitelé jsou vepsáni do rodného listu místo biologických rodičů a mají k dítěti stejná práva a povinnosti, jako by byli rodiče.

Pěstounská péče

Nedochází při ní k přijetí cizího dítěte za své, jako v případě osvojení. Děti svěřené do pěstounské péče většinou své rodiče znají a předpokládá se tedy i kontakt rodiče s dítětem.

Pěstounem může být příbuzný nebo dítěti známá osoba či osoba zařazená v evidenci žadatelů o zprostředkování pěstounské péče.

Výživné platí rodiče dítěte přímo státu a stát je vyplácí pěstounovi v rámci dávek pěstounské péče.

Pěstounská péče je poskytována do zletilosti dítěte, ale může být i kratší dobu, pokud si rodiče upraví své poměry tak, aby mohli opět o své dítě pečovat. Pěstounská péče má přednost před ústavní výchovou.

Pěstounská péče je státem garantovaná a kontrolovaná forma náhradní rodinné péče. Pěstoun má právo zastupovat dítě v běžných věcech, v zásadních otázkách (vyřízení cestovního pasu, plánované operace, výběr školy, apod.) je potřeba souhlasu zákonného zástupce. Dítěti zůstává původní jméno po biologických rodičích, ale v mimořádných případech je možno požádat soud o změnu příjmení, aby bylo shodné s příjmením pěstounů.

Pěstounská péče zaniká zletilostí dítěte nebo může být zrušena rozhodnutím soudu.

Pěstouni mají povinnost uzavřít dohodou o výkonu pěstounské péče, na základě níž jsou povinni si zvyšovat znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích. Jsou rovněž povinni úzce spolupracovat s OSPOD.

Poručenství s osobní péčí

Poručník je pěstoun, který navíc vykonává vůči dítěti rodičovskou odpovědnost.

Poručník je jmenován soudem dítěti, jehož rodičům byla soudem odebrána či omezena rodičovská odpovědnost nebo jehož rodiče zemřeli. Poručníkem je často osoba z řad příbuzných či blízkých dítěte.

Poručník podléhá doзору soudu. Sestavuje soupis jmění dítěte jak na počátku, tak na konci funkce, pravidelně předkládá soudu zprávy o dítěti, jeho vývoji a účty ze správy jmění.

Poručník nemá vůči dítěti vyživovací povinnost. Stát vyplácí poručníkovi dávky pěstounské péče.

Poručník má povinnost zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích. Je rovněž povinen úzce spolupracovat s OSPOD a organizací, se kterou uzavřeli dohodu o výkonu pěstounské péče.

Pěstounská péče na přechodnou dobu

Pěstoun na přechodnou dobu nemá dítě u sebe déle než jeden rok. Jedná se o případy dětí, které musí být bezodkladně umístěny mimo rodinu a hledá se dlouhodobé řešení. Pěstounská péče na přechodnou dobu umožňuje dětem, jejichž rodina se o ně aktuálně nemůže postarat, aby se dostaly do rodinného prostředí a nemusely toto náročné období trávit v ústavní péči.

Jedná se zejména o situaci, kdy rodiče ani širší rodina po určitou dobu nemohou ze závažných důvodů zajistit péči o dítě, dá se však očekávat, že se dítě v dohledné době navrátí do své původní rodiny. Pokud si rodiče své poměry neupraví a nenajde se jiná dítěti blízká osoba, předává se následně dítě do péče dlouhodobých pěstounů. Do pěstounské péče na přechodnou dobu se svěřují často novorozené či velmi malé dítě, kdy se pro dítě hledá dlouhodobější řešení jeho situace formou dlouhodobé pěstounské péče nebo osvojení.

Pěstounská péče na přechodnou dobu je státem podporovaná, individuální forma náhradní rodinné péče.

O svěřením dítěte do přechodné pěstounské péče rozhoduje výhradně soud na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Svěření dítěte do péče jiné osoby

Jedná se o případy, kdy rodiče z různých důvodů nemohou o dítě osobně pečovat, přičemž jsou v pravidelném kontaktu se svým dítětem a řádně a pravidelně přispívají na potřeby dítěte. Dítě je zpravidla svěřeno do péče osoby příbuzné nebo dítěti blízké, která skýtá záruku řádné péče.

Dítě má nárok na výživné a toto výživné platí pokrevní rodiče pečující osobě. Stát nevyplácí dávky pěstounské péče.

Osoba, která má dítě svěřené do tzv. „péče jiné osoby“, nemá povinnost zvyšování znalostí a dovedností, tudíž tato osoba neuzavírá dohodu o výkonu pěstounské péče. Osoba pečující je však povinna řádně spolupracovat s OSPOD a soudem. Povinnosti a práva pečující osoby vymezuje soud, jinak se přiměřeně použijí ustanovení o pěstounské péči.

JAK SE STÁT NÁHRADNÍM RODIČEM?

Stát se pěstounem či osvojitelem je důležitý životní krok, z toho důvodu je nesmírně zásadní pokusit se nejprve získat co nejvíce informací o náhradní rodinné péči a pečlivě zvážit možnosti a motivace své i svých rodinných příslušníků.

Prvním krokem by tedy měl být sběr informací. Tyto jsou k dispozici např. na webových stránkách <https://dejmedetemrodinu.msk.cz> nebo <http://www.bobescentrum.cz>.

Dalším krokem je pak zkontaktování se se sociální pracovníci příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Zde sociální pracovnice sdělí bližší informace k náhradní rodinné péči, poskytne budoucím žadatelům formulář žádosti o osvojení/pěstounskou péči, domluví si také návštěvu u budoucích žadatelů v místě bydliště. Neprodleně po kompletaci spisové dokumentace ji obecní úřad obce s rozšířenou působností postupuje krajskému úřadu.

Krajský úřad pak zajistí zdravotní a psychologické posouzení žadatelů. Na základě získaných podkladů krajský úřad vydá správní rozhodnutí, ve kterém je uvedeno, zda žadatelé byli/nebyli zařazeni do evidence žadatelů o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče (dále jen "evidence").

Ke konkrétnímu dítěti jsou pak z evidence dětí vytipováni vhodní žadatelé o pěstounskou péči nebo osvojení. Následně pak krajský úřad zprostředkuje náhradní rodinnou péči.

PROVÁZENÍ PRO PĚSTOUNY A PORUČNÍKY

Vzhledem k náročnosti a specifikům přijatých dětí garantuje stát prostřednictvím pověřených organizací poskytování podpory pěstounským rodinám při naplňování potřeb svěřených dětí, odborné poradenství v oblasti pěstounské péče, vzdělávání pečujících osob, odborné konzultace, krátkodobé zajištění péče o svěřené děti, odlehčovací péče v rozsahu alespoň 14 dní v kalendářním roce, vypůjčení odborné publikace a materiály o pěstounské péči, výchově dětí, apod.

Pověřené organizace uzavírají dohodu o výkonu pěstounské péče s pěstouny a poručníky a tito následně nabízejí potřebné služby pro pěstouny.

Informace o pověřených organizacích, které mohou uzavírat dohody o pěstounské péči, poskytnou sociální pracovníci příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

PRÁVNÍ UKOTVENÍ NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

Náhradní rodinná péče je upravena zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění a zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále OZ).

Za náhradní rodinnou péči je dle OZ považována:

- pěstounská péče
- poručenství s osobní péčí
- osvojení
- péče jiné osoby než rodiče dle § 953 OZ (tzv. svěřenectví)
- pěstounská péče na přechodnou dobu

Zákon č. 359/1999 Sb. upravuje zprostředkování náhradní rodinné péče, resp. zprostředkování pěstounské péče a osvojení orgány sociálně-právní ochrany dětí, vymezuje práva a povinnosti osob pečujících a osob v evidenci dle § 47a, která jsou pak vždy podrobně upravena v dohodě o výkonu pěstounské péče či ve správním rozhodnutí o právech a povinnostech dle § 47a odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., a rovněž také obsahuje vymezení nároku na dávky pěstounské péče a jejich výplatu a ustanovení týkající se řízení o dávkách pěstounské péče.